

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de yapısal bir sorun haline gelen ekonomik kriz, ülkede işsizliği giderek derinleştirmekte ve toplumsal bir sorun haline getirmektedir. Ayrıca işsizlik istatistikleri, bölgesel eşitsizliği de ortaya koymaktadır. İşsizliğin etkilerini özellikle Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerde daha çok görmekteyiz. TÜİK’in 23 Mart 2023’te açıkladığı istatistiklere göre; işsizlik oranı en yüksek yüzde 19,2 ile Van, Muş, Bitlis, Hakkâri kentlerinin yer aldığı TRB2 bölgesinde ve yüzde 18,5 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt kentlerinin yer aldığı TRC3 bölgesinde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda bölgesel eşitsizlik kapsamında Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerde yaşanan işsizliğin, düşük istihdam ve gelirin yapısal nedenlerinin araştırılması, önlenmesi, ortadan kaldırılması ve buna dair çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi için Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. Ve 105. maddelerine göre Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Şevin COŞKUN
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Bölgeler arasında görülen eşitsizliğin ve gelişmişlik farklarının giderilmesi bir yana merkezi yönetim tarafından tercih edilen politikalar sebebiyle bu sorun yapısal bir hal almıştır. Bölgesel eşitsizliği, açılanan birçok iktisadi göstergede görmek mümkündür. Özellikle Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlere yaşanan derinleşen işsizlik, düşük istihdam ve gelir ülke ortalamasına oranla durumun vahametini ortaya koymaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 23 Mart 2023’te yayımladığı 2022 yılının işgücü verilerine göre; işsizlik oranı yüzde 10,4 seviyesinde gerçekleşmiş ve zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü (geniş tanımlı işsizlik) oranı yüzde 21,3 olmuştur. İşsizlik oranı en yüksek yüzde 19,2 ile Van, Muş, Bitlis, Hakkâri kentlerinin yer aldığı TRB2 bölgesinde ve yüzde 18,5 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt kentlerinin yer aldığı TRC3 bölgesinde gerçekleşmiştir. Bu oran, en düşük yüzde 6,2 ile gerçekleştiği TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) bölgesinde kaydedilmiştir. Bölgeler arası en yüksek ve düşük işsizlik farkının 3 kattan fazla olduğu görülmektedir.

Ayrıca açıklanan verilere göre en düşük istihdam oranı sırasıyla yüzde 33,8 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt kentlerinin yer aldığı TRC3 bölgesinde; yüzde 37,7 ile Urfa ve Diyarbakır kentlerinin yer aldığı TRC3 bölgesinde; yüzde 40,2 ile Van, Muş, Bitlis, Hakkâri kentlerinin yer aldığı TRB2 bölgesinde gerçekleşmiştir. Bu oran yüzde 54,1 ile en yüksek TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesinde yaşanmıştır. Benzer şekilde en düşük işgücüne katılma oranı yüzde 41,5 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt kentlerinin yer aldığı bölgede kaydedilmiş iken bu oran yüzde 58,7 ile en yüksek yine TR21 Bölgesi'nde gerçekleşmiştir.

Türkiye'de bölgeler arası eşitsizliği ortaya koyan bir diğer örnek ise TÜİK'in 12 Mayıs 2022'de açıkladığı yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine dair verilerdir. Açıklanan verilere göre; Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2021 yılında 37 bin 400 TL iken, İBBS 2. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge 51 bin 765 TL ile TR10 (İstanbul) bölgesi olmuş ve bu bölgeyi, 47 bin 595 TL ile TR31 (İzmir) bölgesi ve 46 bin 516 TL ile TR51 (Ankara) bölgesi izlemiştir. En düşük yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri ise 18 bin 278 TL ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) bölgesinde gerçekleşmiştir.

Resmi veriler; Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerde yaşanan yüksek işsizlik, düşük istihdam ve hanehalkı kullanılabilir fert geliri bölgeler arası eşitsizliği ortaya koymaktadır. Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerde işsizlik, yoksulluk başta olmak üzere birçok veri ülke ortalamasının çok üzerinde gerçekleşiyorken istihdam, işgücüne katılım, gelir gibi birçok iktisadi veri de ülke ortalamasının çok altında ve son sıralarda gerçekleşmektedir. Merkezi yönetimin yürüttüğü politikaların bir sonucu olarak söz konusu bu kentlerde yaşanan işsizlik ve yoksulluk gittikçe derinleşmekte, istihdam ve iş gücüne katılım ise çok düşük kaydedilmektedir. Bu bağlamda; yapısal bir durum haline gelene bölgesel eşitsizlik kapsamında, Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerde işsizliğin nedenlerinin araştırılması, önlenmesi, ortadan kaldırılması ve bu soruna dair çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması elzemdir.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Tllam
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	P. Sa
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	Glkn
4	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Kell B.
5	HABİP EKSİK	IĞDIR	Hkn, B.
6	OYA ERSOY	İSTANBUL	Py
7	NURAN İMİR	ŞIRNAK	Nutl.
8	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	Can Önlü
9	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	Şirip
10	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	Remziye
11	RİDVAN TURAN	MERSİN	R. Turan
12	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. Koç
13	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Öcalan
14	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	M. Orhan Işık
15	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	Erdal
16	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	Z. Özen
17	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	D. Canbaz Kaya
18	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş
19	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	M. Çepni
20	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	A. Kenanoğlu